

формування, утворені відповідно до законів України, органи і підрозділи цивільного захисту, громадяни України [5].

Юридична наука, досліджуючи питання національної безпеки, слугує для вирішення проблем нормативно-правового регулювання суспільних відносин у сфері забезпечення національної безпеки, відповідно і визначення поняття національної безпеки як правового феномена повинно бути сформульовано, спираючись на категорію суспільних відносин.

Обов'язковою ознакою сучасного розуміння національної безпеки є її регламентування і регулювання у відповідних правових приписах чинного законодавства. Держава як суб'єкт, який відповідно до Конституції України приймає на себе обов'язок забезпечення національної безпеки, безпеки кожного окремого громадянина, має лише один єдиний інструмент рішучого впливу на волю, свідомість та поведінку особи – право, правовий припис. Забезпечуючи національну безпеку, держава видає відповідні приписи, які завжди уособлюються правовою формою і спрямовані на регламентування суб'єктивних прав громадян на безпеку у тій чи іншій сфері та закріплення системи правових гарантій таких прав: визначення способів їх юридичного захисту, встановлення меж та видів відповідальності різних суб'єктів, у тому числі і держави, регулювання суспільних відносин, що виникають у зв'язку із забезпеченням національної безпеки, визначення компетенції суб'єктів забезпечення національної безпеки та встановлення системи засобів забезпечення національної безпеки. Таким чином, виникає особливе коло правовідносин, що носять міжгалузевий, комплексний, інтеграційний характер, поза межами яких, досягнення мети та завдань національної безпеки є неможливим [6, с. 12-15].

Отже, під теоретичним та прикладним аспектом забезпечення національної безпеки України слід усвідомлювати стан розвитку суспільних правовідносин і відповідних їм правових зв'язків, систему правових норм, якими гарантуються захищеність прав і свобод громадян, життєво важливих цінностей та інтересів нації, конституційного ладу, суверенітету та недоторканості держави від наявних та потенційних внутрішніх та зовнішніх загроз і створюються умови для сталого розвитку суспільства.

1. Власюк О. С., Кононенко С.В. Матеріал до проекту «Стратегії національної безпеки України». Київ. 2015. С. 11-12.
2. Декларація про державний суверенітет України. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. №31.
3. Пирожков С., Селіванов В. Національна безпека України: сучасне розуміння. *Вісник НА України*. 1992. №9. С. 3-10.
4. Гончаренко О.М., Вагапов В.Б., Лисицин Е.М. Поняття національної безпеки в контексті національних інтересів України. *Наука і оборона*. 2002. №1. С. 18-24.
5. Про основи національної безпеки України: *Закон України від 19.06.2003*. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text>
6. Циганов В.В. Національна безпека України: посібник. Київ: НАВСУ. 2004. С. 12-15.

**Олександра
Нестерцова-Собакарь,**
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Соціальна безпека як інтегральне поняття, яке включає в себе різноманітні види безпеки, що відображають характер людського буття, є предметом різних сфер соціально-гуманітарних знання.

Соціальна безпека держави як складник національної безпеки визначається як «стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави від внутрішніх та зовнішніх загроз» [1, с. 214]. Таку ж позицію відстоюють Н. Коленда [2, с. 142], С.Л. Воро-

бйов, Т.П. Крупельницька та А.І. Сухоруков [3, с. 52], звертаючи увагу, що соціальна безпека, з одного боку, визначається рівнем соціального захисту і соціальної політики, які спрямовані на попередження соціальної напруженості у суспільстві, а з іншого – відображає і характеризує результативність і ефективність соціального захисту [4, с. 568].

Якщо раніше велика увага приділялася військовій та економічній безпеці як елементам національної безпеки країни, то на сьогодні на перший план виходять інтереси суспільства, тобто соціальна безпека. Від того, наскільки суспільство забезпечено усім необхідним, залежить і рівень процвітання держави, тому питання соціальної безпеки стають актуальними як ніколи. Однак на відміну від систем забезпечення інших видів безпек система забезпечення соціальної безпеки розроблена значно гірше. У неї немає чітко визначеної структури, а ряд галузей, які входять в цю систему, функціонують самі по собі, не взаємодіючи або слабо взаємодіючи з іншими елементами.

Оскільки безпека населення та умови життя суспільства повинні стати пріоритетом під час прийняття рішень державою, розробка потужної системи забезпечення соціальної безпеки в країні стає дуже важливим завданням.

Постійним об'єктом соціальної безпеки в загальному вигляді є особистість, її життєво важливі права і свободи в соціальній сфері життєдіяльності суспільства, а саме право на життя, на працю та її оплату, на безкоштовне лікування та освіту, на доступний відпочинок і гарантований соціальний захист з боку держави. Однак самі об'єкти і суб'єкти соціальної безпеки можуть змінюватися в міру зміни умов розвитку суспільства.

Стан соціальної безпеки в суспільстві знаходиться в прямій залежності від рівня життя населення. Соціальна безпека не може бути забезпечена тільки діями офіційних і неофіційних владних інститутів. Вона вимагає сприятливих соціально-економічних умов. Відтак, основним завданням системи забезпечення соціальної безпеки стає контроль за соціальними процесами і недопущення погіршення стану соціальної системи та її елементів.

Соціальна безпека залежить від соціальної політики держави, яка є гарантією захищеності соціальних інтересів особи, суб'єктів господарювання, суспільства та держави (на національному та регіональному рівнях) від внутрішніх і зовнішніх загроз. Забезпечення (гарантування) соціальної безпеки на всіх рівнях є пріоритетним завданням соціальної політики держави [4, с. 568].

Деякі вчені трактують соціальну безпеку як «стан захищеності соціальних інтересів і соціальних потреб особи, суспільства, держави від впливу на них внутрішніх і зовнішніх загроз в межах визначених граничних (порогових чи критичних) значень, які можуть становити загрозу національній безпеці країни» [5]. Відповідно, пропонуючи власний набір з 19 індикаторів, згрупованих у п'ять блоків: соціально-трудова відносина, демографічний, соціальне розшарування, соціальний захист, безпека життя [6].

Означені індикатори соціальної безпеки прямо детермінують загрози національній безпеці країни. Безсумнівно, загрози видозмінилися, отримали нову форму реалізації, увібрали нові методи людського прогресу, підкріпили фундамент ідеологічною спрямованістю і що найголовніше допомогою технічного прогресу реалізувалися в як в національному, так і міжнародному масштабі, запустивши тим самим якийсь принцип доміно, втілюючись в тому, що загроза для однієї держави нерозривно піднімалася на порядок денний в іншому, яке, незважаючи на тисячу миль від першого не могло більше бути впевненим у своїй захищеності.

Виходячи з цього, стратегічними цілями реалізації соціальної політики держави та забезпечення відповідно її соціальної безпеки слід вважати:

- досягнення відчутного поліпшення матеріального становища та умов життя людей;
- забезпечення ефективної зайнятості населення, підвищення якості та конкурентоспроможності робочої сили;
- гарантія конституційних прав громадян в сфері праці, соціального захисту населення, освіти, охорони здоров'я, культури, житлового забезпечення;
- переорієнтація соціальної політики на родину, забезпечення прав і соціальних гарантій, що надаються сім'ї, жінкам, дітям і молоді;
- нормалізація і поліпшення демографічної ситуації, зниження смертності населення, особливо дитячої, і громадян працездатного віку;
- істотне поліпшення соціальної інфраструктури тощо.

Таким чином, важливим питанням, що перебуває сьогодні на вістрі наукових досліджень є формування належних умов реалізації однієї з фундаментальних потреб людини –

потреби у безпеці. Нові історичні умови вимагають переосмислення ролі і місця безпеки в системі життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави, аналізу структури такого складного явища як соціальна безпека, розробки ефективного механізму захисту суб'єктів безпеки всіх рівнів від реально існуючих та потенційних загроз і небезпек.

1. Антонюк П.П. Теоретико-концептуальні підходи до поняття «соціальна безпека» підприємства : характеристики, переваги, недоліки / П.П. Антонюк. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. 2013. № 1. С. 214–219.

2. Коленда Н.В. Сутність механізму забезпечення соціальної безпеки населення / Н.В. Коленда. Економічні науки. Сер. : Економіка та менеджмент. 2012. Вип. 9(1.1). С. 140–149.

3. Сухоруков А.І. Методичні рекомендації щодо оцінки рівні економічної безпеки України / А.І. Сухоруков, С.Л. Воробйов, Т.П. Крупельницька. К.: Національний інститут проблем міжнародної безпеки, 2003. 63 с.

4. Кальницька М.А. Соціальна безпека: поняття та рівні дослідження. Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. № 17. С. 566-571.

5. Методологія розрахунків показників соціальної безпеки URL: <http://ipzn.org.ua/wp-content/uploads/2015/07/Metodologiya-rozrahunkiv-sotsialnoyi-bezpeky.pdf>.

6. Коваль О. П. Огляд існуючих підходів до оцінки рівня соціальної безпеки. Стратегічні пріоритети. 2016. № 3. С. 115-120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2016_3_15.

Світлана Ніколайчук,
доцент кафедри
загальноправових дисциплін ДДУВС,
суддя Дніпропетровського
окружного адміністративного суду,
кандидат юридичних наук

ЩОДО ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ СУДДІВ УКРАЇНИ

В умовах реформування судової системи України велике значення приділяється діяльності Національної школи суддів України – флагману суддівської освіти, яка відіграє важливу роль у підготовці висококваліфікованих кадрів для судової системи та підвищенні ефективності та якості здійснення правосуддя в Україні.

Одним із ключових питань функціонування Національної школи суддів України є визначення принципів її діяльності, адже Національна школа суддів України не тільки забезпечує підготовку висококваліфікованих кадрів для судової системи, а й здійснює науково-дослідну діяльність з питань удосконалення судочинства. З огляду на це, виникає необхідність у визначенні принципів діяльності Національної школи суддів України, які відображають специфіку її взаємовідносин з іншими суб'єктами як у сфері підготовки висококваліфікованих кадрів для судової системи, так і у сфері науково-дослідної діяльності.

Принцип (від латинського «*principium*» – першооснова, основа) [1, с. 94] як поняття теорії відображає в системі державного управління закономірності, відносини, взаємозв'язки між її елементами [2, с. 186]. Принципи – це об'єктивна реальність, що надає сукупності юридичних норм якості системи. Принципи пронизують усю структуру права – правосвідомість, норми, правовідносини, а також правозастосовну практику [3, С. 12–18]. Принципи синтезують і відбивають об'єктивність законів суспільного розвитку, характерні риси практики управління [4, с. 16]. Таким чином, принципи є основою, можна сказати «фундаментом» існування будь-яких правових відносин. Вони виступають основним орієнтиром у формуванні моделі поведінки суб'єктів правових відносин, визначають загальні положення цієї поведінки, та є загальнообов'язковими для усіх учасників.

Оскільки Національна школа суддів України є державною установою зі спеціальним статусом, то її діяльність здійснюється на основі принципів, які відображають специфіку її взаємовідносин з іншими суб'єктами як у сфері підготовки висококваліфікованих кадрів для судової системи так і у сфері науково-дослідної діяльності.

У сфері підготовки висококваліфікованих кадрів для судової системи України діяльність Національної школи суддів України здійснюється на основі принципів організації та діяльності державного управління, адже Національна школа суддів України є юридичною